

1. RUT

Rut nu face parte din Istoria deuteronomistă. Ca gen literar este o novelă apropiată ca și conținut de cartea *Iona* (mila lui Dumnezeu se răsfrânge și asupra străinilor) și *Est*. Faptul că moabiteanca Rut devine închinătoare a lui Iahve (*Rut* 1:16), moștenitoare în Israel și chiar strămoașa regelui David (*Rut* 4:18-22; cf. *1Paral.* 2:9-15) contrastează cu literatura deuteronomică, după care moabiții erau excluși din cultul iahvist (*Deut.* 23:4-5).

În MT *Rut* este inclusă în rândul cărților festive (*m^egillōt*), fiind citită la sărbătoarea Cincizecimii. LXX a plasat-o însă după *Jud.*, pentru că acțiunea cărții corespunde cu acea perioadă și pentru că la final oferă genealogia lui David. Datarea cărții nu se poate face însă cu precizie. În general se acceptă o datare târzie, **postexilică**.

1	expoziția: dintr-o familie din Betleem refugiată în Moab rămâne doar soția cu cele 2 nurori moabitence dialogul dintre Naomi și Rut imprecația lui Naomi (nume schimbat Naomi → Mara)
2	întâlnirea dintre Rut și Boaz Rut îi povestește lui Naomi
3	sfatul lui Naomi întâlnirea dintre Rut și Boaz noaptea Rut îi povestește lui Naomi
4	sfatul judiciar de la poartă: alt răscumpărător refuză Boaz se căsătorește cu Rut 4:18u genealogia lui David

Numele sunt simbolice: Noemi (= „grație”) își schimbă numele în Mara (= „cea amară”) din cauza situației disperate; Mahlon (= „boală”); Chilion (= „distrugere”); Orpa (= „rupere”); Rut (= „însoțitoare”); Boaz (= „în el este puterea”).

Genealogia lui David (*Rut* 4:18u), un adaos al cărții, a fost preluată în genealogia Mântuitorului (*Mat.* 1:5-6), cu mica diferență că însuși Boaz s-a născut dintr-o femeie străină, și anume canaanita Rahab (cf. *Jud.* 2).

2. 1-2 REGI

1Reg. și *2Reg.* au format inițial o singură carte, fiind despărțite prima dată de LXX; numite *1* și *2 Samuel* în MT, au fost împărțite în manuscrisele masoretice abia din sec. 15.

Și separarea între *1-2Reg.* și *3-4Reg.* este ulterioară, fiind atestată totuși în manuscrisele de la Qumran.

Julius Wellhausen și apoi Leonhard Rost au arătat existența a 3 mari complexe în *1-2Reg.*:

- *1Reg.* 1–15: o istorie despre Eli, Samuel și Saul
- *1Reg.* 16–*2Reg.* 8: istoria accederii lui David
- *2Reg.* 9–20; *3Reg.* 1–2: istoria succesiunii la tron a lui David

La aceste complexe mari se adaugă unele relatări minore, precum istoria chivotului sfânt (*1Reg.* 4–6; *2Reg.* 6) sau adaosurile la istoria lui David (*2Reg.* 21–24).

Samuel și Saul (*1Reg. 1–15*)

1–3	istoria copilăriei lui Samuel în Șilo Eli și fiii săi
	2 cântecul de laudă al Anei
4–6	+ <i>2Reg. 6</i> – istoria Chivotului: din templul din Șilo ajunge în Filistia (templul zeului Dagon), întoarcerea în Israel (Chariat Iearim)
7–12	introducerea regalității: Saul uns rege de către Samuel, ales prin sorți la Mițpa, reinstalat la Ghilgal după o campanie victorioasă împotriva amoniților
13–15	faptele lui Saul în război contra filistenilor (13–14; Ionatan) și amaleciților (15; cf. <i>Ieș. 17</i>); dezavuarea lui Saul de către Dumnezeu

Istoria accederii lui David (*1Reg. 16–2Reg. 5(7-8)*)

16	ungerea lui David David cântăreț la curtea lui Saul
17	lupta cu Goliat (cf. <i>2Reg. 21:19</i>)
18-20	invidia lui Saul față de David (cântec: 18:7; 21:12) prietenia cu Ionatan
21-27	David ca șeful unui grup de militari (22:2; 27:2șu); acordarea cetății Țiclag (27:6șu)
28	Saul la vrăjitoarea din En-Dor
31	moartea lui Saul și a fiilor în lupta cu filistenii (mt Ghilboa)
1	plângerea lui David pentru Saul și Ionatan
2–4	David și Eșbaal
	2 David uns rege (cu legământ) peste Iuda în Hebron
5	David uns rege peste Israel cucerirea Ierusalimului; victorie contra filistenilor
6	transferul Chivotului (continuarea istoriei din <i>1Reg. 4-6</i>)
7	profeția lui Natan: casa lui David va conduce mereu: referitoare la casa lui David (v. 11b.16) sau cel puțin la urmașul direct (v. 12.14a) – ecouri în <i>2Reg. 23:5; Ps. 88; 131; Is. 55:3</i> ; refuzul construirii Templului
8	supunerea popoarelor vecine
	8:16-18 lista dregătorilor lui David (cf. <i>3Reg. 4</i>)

Istoria succesiunii la tron a lui David (*2Reg. (6)9-20; 3Reg. 1-2*)

9	David are milă pentru Meribbaal
10–12	război contra amoniților (cf. <i>1Reg. 11</i>)
11	Batșeba; nașterea lui Solomon
12	parabola lui Natan (cf. <i>Ps. 50</i>)
13–14	fiii lui David: Amon și Abesalom
15–19	revolta lui Abesalom
20	revolta lui Șeba

Adaosuri (*2Reg. 21–24*) (? , inserate în istoria succesiunii la tron a lui David)

21	răzbunarea ghibeoniților împotriva urmașilor lui Saul
----	---

	eroii lui David	
22	= <i>Ps.</i> 17	
23	ultimele cuvinte ale lui David	
	23:8u	eroii lui David (cf. 21:15șu)
24	etiologia locului Templului din Ierusalim: recensământ; profetul Gad; alegerea pedepsei; construirea altarului pe terenul lui Arauna	

Mai întâi trebuie observat că anumite relații contrastează cu altele. De exemplu versiunea veche pozitivă față de rege: *1Reg.* 9–10:16; 11 contrastează cu versiunea mai nouă negativă (dtr): 7–8; 10:17-27; 12.

Există și dublete: respingerea lui Saul de către Dumnezeu (*1Reg.* 13 || 15), introducerea lui David la curte (*1Reg.* 16 || 17), David la regele Achiș din Gat (*1Reg.* 21 || 27), cruțarea lui Saul de către David (*1Reg.* 24 || 26).

2.1. Teologia deuteronomistă

Istoria deuteronomistă își propune să reinterpreteze istoria din punctul de vedere al predicii Deuteronomului. De aceea istoria regalității din *1-4Reg.* nu constituie o istorie obiectivă, ci una interpretată prin perspectiva *Deut.* Departate de a fi anale de curte, relațiile sunt impregnate de reflecții teologice. Regii sunt calificați ca buni sau răi în funcție de atașamentul lor arătat față de Tora. Paul N. Tarazi (St. Vladimir, NY) trasează chiar o paralelă între Istoria Deuteronomistă și evangheliile. Așa se explică și interesul diferit față de perioadele istorice: istoria lui David ocupă cea mai mare parte din relații.

Profeții joacă un rol principal în evaluarea istoriei:

- Gad îi convinge pe David să fugă de Saul (*1Reg.* 22:5); îi anunță pedeapsa divină din cauza recensământului (*2Reg.* 24:10-19)
- Natan vestește continuitatea dinastiei davidice (*2Reg.* 7:1-17); îl mustră pe David (*2Reg.* 12:1-15) și apoi îi anunță iertarea (12:24-25)
- Ahia din Șilo anunță desprinderea Israelului de sub dinastia davidică (*3Reg.* 11:26-40); apoi tot el anunță căderea lui Ieroboam I (*3Reg.* 14:1-18)
- Iehu anunță uciderea regelui Bașa din Israel (*3Reg.* 16)
- Ilie și Elisei (*3Reg.* 17–*4Reg.* 13)
- Miheia fiul lui Imla împotriva lui Ahab (*4Regi.* 22:5-28)
- Iona prezice victoriile lui Ieroboam II (*4Reg.* 14:25)
- căderea Israelului înțeleasă ca fiind cauzată de neascultarea profetilor de către popor

4Reg. 17:13-23: „¹³Atunci Domnul a dat mărturie împotriva lui Israel și a lui Iuda prin **toți proorocii Săi**, prin **toți văzătorii**, zicând: «Întoarceți-vă din căile voastre cele rele și păziți poruncile Mele, așezămintele Mele și toată învățătura pe care Eu am dat-o părinților voștri și pe care v-am dat-o și vouă prin prooroci, robii Mei!» ¹⁴Dar ei n-au ascultat, ci și-au învățat cerbicia, ca și părinții lor care nu crezuseră în Domnul Dumnezeu lor. ¹⁵Și au disprețuit poruncile Lui și legământul Lui, pe care-l încheiase El cu părinții lor și descoperirile Lui, cu care El îi deșteptase și au umblat după idoli și au ajuns netrebniți, purtându-se ca popoarele cele dimprejur de care Domnul le zisese să nu se poarte ca ele; ¹⁶Și au părăsit toate poruncile Domnului Dumnezeului lor și au făcut chipurile turnate a doi viței și au așezat Așere și s-au închinat la toată oștirea cerului și au slujit lui Baal; ¹⁷Și au trecut pe fiii lor și pe fiucele lor prin foc, au ghicit și au vrăjit și s-au apucat să facă lucruri netrebnice în ochii Domnului și să-L mânie. ¹⁸Atunci S-a mâniat Domnul tare pe Israeliți și i-a lepădat de la fața Sa, și n-a mai rămas decât seminția lui Iuda. ¹⁹Dar nici Iuda n-a păzit poruncile Domnului Dumnezeului său și s-a purtat după obiceiurile Israeliților, cum se purtau aceștia. ²⁰Și și-a întors Domnul fața de la toți urmașii lui Israel și i-a smerit dându-i în mâinile jefuitorilor și în sfârșit i-a lepădat de la fața Sa. ²¹Căci Israeliții se dezbinaseră de la casa lui David și făcuseră rege pe Ieroboam, fiul lui Nebat. Ieroboam a abătut pe Israeliți de la Domnul și i-a băgat în păcat mare. ²²Și au umblat fiii lui Israel în toate păcatele lui

Ieroboam, câte făcuse acesta și nu s-a depărtat de la ele, până când n-a lepădat Domnul pe Israel de la fața Sa, cum ziseseră **toți proorocii, robii Săi**.²³ Și a fost strămutat Israel din pământul său în Asiria, unde se află până în ziua de astăzi”.

- Isaia în timpul asediului Ierusalimului (*4Reg.* 19–20)
- profeții anunță distrugerea Ierusalimului

4Reg. 21:10-15: „¹⁰Atunci Domnul a grăit prin **prooroci, robii Săi**, și a zis: ¹¹«Pentru că Manase, regele Iudei, a făcut astfel de urâciuni, mai rele decât tot ce au făcut Amoreii care au fost înainte de el, și a vârat pe Iuda în păcat cu idolii lui. ¹²De aceea așa zice Domnul Dumnezeul lui Israel: Iată Eu voi aduce așa rău asupra Ierusalimului și asupra lui Iuda, încât celui ce va auzi îi vor țui amândouă urechile; ¹³Și voi întinde peste Ierusalim frânghia de măsurat a Samariei și cumpăna casei lui Ahab, și voi șterge Ierusalimul, așa cum se șterge un vas și se pune apoi cu gura în jos; ¹⁴Și voi lepăda rămășița moștenirii Mele și-i voi da în mâinile vrăjmașilor lor, și vor fi de pradă și de jaf pentru toți prietenii lor, ¹⁵Pentru că au făcut lucruri netrebnice înaintea ochilor Mei și M-au mâniat din ziua aceea când părinții lor au ieșit din Egipt și până în ziua aceasta».

4Reg. 24:2-3 „²Atunci Domnul a trimis asupra lui cete de Caldei, cete de Sirieni, cete de Moabiți și cete de Amoniți; și le-a trimis asupra lui Iuda, ca să-l piardă, după cuvântul Domnului pe care l-a rostit prin **robii Săi, proorocii**.³ Aceasta s-a făcut cu Iuda numai din porunca Domnului, ca să fie lepădat de la fața Lui pentru păcatele lui Manase și pentru tot ce făcuse acesta”.

2.1.1. Cântarea Anei

1-2Reg. sunt introduse de un psalm (cântarea Anei – *1Reg.* 2) și sunt încheiate de altul (*2Reg.* 22 || *Ps.* 17). Biserica creștină a acordat o importanță foarte mare primului. Redactarea creștină a LXX, care a introdus cartea *Odelor*, a selectat psalmi din cărțile istorice și profetice folosite în cultul liturgic, astfel că *1Reg.* 2 este *Oda* 3 (se găsește în florilegiul numit „Cântările lui Moise” în anexa *Psaltirii*).

1Reg. 2 este primul text al VT în care apare termenul Mesia (*māšīaḥ*).

2:10: „El [Iahve] va da tărie regilor noștri și fruntea Unsului Său [*m^esiḥo*] o va înălța”.

Sigur că în urechile creștine, ideea că Iahve este cel care ia viața și apoi iarăși o dă era interpretată prin prisma mesianică a v. 10:

2:6.8: „⁶Domnul omoară și învie; El coboară la locuința morților și iarăși scoate. [...] ⁸Pașii sfinților Săi El îi păzește, iar nelegiuții vor pieri întru întuneric căci omul nu prin putere este tare”.

2.1.2. Istoria chivotului

Istoria chivotului (*1Reg.* 4–6; *2Reg.* 6) are de asemenea o foarte mare importanță. Rezidând inițial în sanctuarul din Șilo, pe teritoriul tribului Efraim, mutat apoi în Ierusalim de către David, chivotul devine simbolul uniunii dintre cele două entități politice, Israel și Iuda.

Există teoria că David a folosit inițial chiar templul canaanit din Ierusalim pentru depozitarea chivotului (cf. „casa Domnului” în *2Reg.* 12:20, și nu „cort” ca în *2Reg.* 6:17). Așa s-ar explica și prezența unor tradiții canaanite în teologia ierusalimiteană.

2.1.3. 2Reg. 7

Bibliografie: Vladimir Petercă, *Regele Solomon în Biblia ebraică și în cea grecească*, Iași 1999; idem, *Mesianismul în Biblie*, Iași 2003.

2Reg. 7:12-16: „¹²Iată Domnul îți vestește că-ți va întări casa, iar când se vor împlini zilele tale și vei răposa cu părinții tăi, atunci voi ridica după tine pe urmașul tău, care va răsădi din coapsele tale și voi întări stăpânirea sa. ¹³Acela va zidi cașă numelui Meu și Eu voi întări scaunul domniei lui în

veci. ¹⁴Eu voi fi acelaia tată, iar el Îmi va fi fiu; de va greși, îl voi pedepsi Eu cu toiagul bărbaților și cu loviturile fiilor oamenilor. ¹⁵Dar mila Mea nu o voi lua de la el cum am luat-o de la Saul, pe care l-am lepădat înaintea feței tale. ¹⁶Casa ta va fi neclintită, regatul tău va rămâne veșnic înaintea ta și tronul tău va sta în veci”.

Textul din *2Reg.* 7:12-16 trebuie citit în contextul întregului cap. 7. Problema gravitează în jurul termenului „casă”, înțeles în două moduri: „casă”-templu și „casă”-dinastie. David își propusese să ridice „casă” lui Dumnezeu, însă Dumnezeu îi vestește prin Natan că El îi va ridica de fapt lui David „casă”.

Ceea ce se remarcă în acest legământ al lui Dumnezeu cu David este absența oricărei condiții. Dumnezeu garantează o casă (dinastie) neclintită, un regat și un tron veșnic (v. 16). Și totuși dinastia davidică a dispărut în 587/6 îdHr. la cucerirea Ierusalimului de către babilonieni.

Reacția la această aparantă contradicție a profetiei s-a declanșat în mai multe moduri.

Pe de o parte, legământului i s-au adăugat clauze condiționale, după exemplul Deuteronomului (cf. *Deut.* 7:12 și paragraful despre legământ din cursul 4). Literatura deuteronomistă a retușat astfel legământul din *2Reg.* 7; doar ascultând, regele își păstrează tronul veșnic. Acest lucru se păstrează și în literatura cronistă, care repetă în 3 rânduri promisiunea (*IParal.* 17:13-14; 22:10; 28:6-7), ultima dată însă inserând și o condiție:

IParal. 28:9: „Și tu, fiul meu Solomon, cunoaște pe Dumnezeul tatălui tău [...] **Dacă**-L vei căuta, Se va lăsa găsit de tine; dar, **dacă**-L vei părăsi, te va lepăda și El pe veci”.

Acest verset este alcătuit sub influența profetului Ieremia (cf. *Ier.* 29:13), cel care a anunțat chiar repudierea de către Iahve a însuși templului din Ierusalim, cel despre care se credea că va dura veșnic (*Ier.* 7:4.11.14-15). Cu alte cuvinte, Ieremia arată că atât regele, cât și templul de care regalitatea iudaică era legată în virtutea *2Reg.* 7, pot să fie repudiate, dacă nu se respectă legământul.

Pe de altă parte, s-a menținut speranța în restabilirea dinastiei davidice, prin Ioiachin, regele exilat (profetul Iezechiel își datează profetiile după anii lui Ioiachin, ca și cum acesta domnea în continuare; prin aceasta își manifesta probabil speranța că regele Ioiachin va fi repus) sau prin Zorobabel (*Ag.* 2:23; *Zah.* 6:11-13 – de remarcat legătura dintre domnie și rezidirea templului). Nici Ioiachin, nici Zorobabel însă nu au repus în drepturi dinastia davidică.

De aceea putem spune că *2Reg.* 7 s-a menținut într-o sferă a promisiunii neîmplinite încă, ce-și așteaptă împlinirea.

NT o reia și arată împlinirea ei în persoana Mântuitorului. Aplicarea promisiunii lui Natan la Hristos o regăsim în NT în teologia lucaniană.

Luc. 1:32-33: „³²Acesta [Iisus] va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. ³³Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit”.

Fapt. 2:30-31: „³⁰Deci el [David], fiind prooroc și știind că Dumnezeu i S-a jurat cu jurământ să așeze pe tronul din rodul coapselor lui, ³¹Mai înainte văzând, a vorbit despre învierea lui Hristos”.

Întâlnim aici 3 elemente de bază: asemeni lui Solomon, Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu (cf. *2Reg.* 7:14); Hristos ca fiu al lui David (cf. *2Reg.* 7:12); Hristos ca împărat veșnic (cf. *2Reg.* 7:13.16). Putem să adăugăm aici al 4-lea element, zidirea templului (cf. *2Reg.* 7:13); și Hristos zidește un templu (*Mat.* 26:61 || *Marc.* 14:58), după interpretarea ioaneică prin învierea trupului Său (*Ioan* 2:19-22).